

Pojem a intencionální ne-předmět

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2014](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2014](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 2. 4. 2014

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 2. 4. 2014

Pojem a intencionalní ne-předmět

Předpokladem je odlišení pojmu jakožto pomůcky či prostředku pojímání od toho, co je aktem myšlenkového pojímání tím pojímaným. V případě tzv. „ideálních předmětů“ (jako jsou např. čísla nebo geometrické obrazce apod.) je zřejmé, že třeba pojem rovnostranného trojúhelníku nemá ani tři úhly, ani tři strany, atd., takže naprostá většina našich výpovědí (event. soudů) o tomto rovinném útvaru se nutně týká míněného obrazce, nikoli ‚jeho‘ pojmu. Jakmile ovšem chceme srovnávat rovnostranný trojúhelník s rovnoramenným (nebo dokonce obecným), musíme se stejnou nutností přejít od obrazců (byť jen míněných) k pojmům, abychom třeba shledali, že pojem rovnoramenného trojúhelníku je obecnější (obsahem širší) než pojem trojúhelníku rovnostranného, takže tento poslední je zvláštním případem trojúhelníku rovnoramenného. A stejně tak potom můžeme jak trojúhelník rovnoramenný, tak trojúhelník rovnostranný považovat za zvláštní případy (resp. skupiny, ‚třídy‘ případů) trojúhelníku obecného. Zároveň je zřejmé, že nesmíme přehlížet rozdíl mezi tím, máme-li na mysli (tj. pojmově uchopujeme) obecný trojúhelník ve smyslu zařazení *určitého* (tj. konkrétního) trojúhelníku mezi trojúhelníky obecné, anebo stejný trojúhelník, míněný však „obecně“, tedy bez jakýchkoli dalších určení. To, čemu říkáme „pojem trojúhelníka“ (což je označení, resp. pouhý název), pojmenovává nejen skutečný „pojem“ sám (tj. jeho funkční zapojení do aktů myšlení), nýbrž také to, co je jím pojímáno, tedy trojúhelníky bez dalšího určení, trojúhelníky s více nebo méně určenými (vymezenými) typy určení, a ovšem také nejrozmanitější jednotlivé či spíš „konkrétní“ trojúhelníky, o kterých bychom nejraději řekli, že jsou „skutečné“ – ovšem kdybychom si nebyli dobře vědomi, že jsou jakoby „skutečné“, jen pokud jsou tak míněny (myšleny). Od Platónových časů jsou tyto zdánlivě „skutečné“ trojúhelníky (vůbec „útvary“, „obrazce“, „vzory“ či „pravzory“) nejčastěji chápány jako „ideality“, což ovšem není možno považovat za nijak „ideální“. Bez ohledu na to je nicméně zřejmé, že jde o obrazy, obrazce atd. bytostně chápané jako nečasové, resp. v čase neproměnné tzv. „předměty“, „objekty“. Pokud bychom podobným (obdobným) způsobem chtěli myšlenkově uchopovat něco pohyblivého, resp. dějícího se, tedy událostného (což je nezbytnost, má-li to být míněno „přesně“, tedy jako něco, co má kontury, byť v jistém druhu proměny), musili bychom se pokusit o mínění (myšlení) „ne-předmětů“.

(Písek, 140402-1.)